

תערוכה

גלית סמל*

כיף – אמנות-קריצה

תערוכה זו באה לבחון את הגדרת המושג 'כיף'. החיפוש אחר הכיף הפך לאובססיבי בימינו. ילדים, בני-נוער ומבוגרים כאחד מחפשים אחר ריגוש חזק, שיגוון את חייהם השגרתיים ויגרום להם להרגשת סיפוק והתעלות. הכיף בימינו הפך ללגיטימי כל-כך, עד שאנשים מחפשים בכוח ריגושים זולים על-מנת שיהיה להם כיף, ולו במעט כדי להפחית את עומס היומיום ותלאותיו. כיף נקשר לביטויים של אנרגיות חיוביות, אהבה, שמחה, חדווה, חופש, הרמוניה, איזון, פנטזיה, עונג, התרגשות, התפעמות, תקווה, רוגע, קסם, חיבה, אידיליה, שקט, יופי, התגשמות חלום, עדנה, הדר ועוד. החיים מורכבים מפרטים קטנים ולא הגיוניים, בליל של פנטזיה, כיף, דמיון, הזיות והבל הבלים. אבל את כל אלה קושרים חוטים של כאב.

העבודות בתערוכה מסמנות, למראית עין, כיף, אולם זהו כיף שהפך תוך כדי תהליך למשהו אחר, אמביוולנטי; זה כבר אינו אותו הכיף. הכיף הפך לרפטיטיבי, למסוכן, למזעזע, למזויף, למדומה, לאבסורדי, לאלים, לוורטואוזי, למשועתק, לתחליף ועוד. הנדיר נעשה לבנאלי והריגוש לשעמום. הנגישות הקלה שחקה את הגירוי. תחושות סותרות (כמו: חיוניות ומלנכוליה, אושר וייאוש, תמימות וציניות) נוצרות תוך כדי בדיקת גבולות הצרכים האנושיים. תחושה מאיימת נוצרת בין המוכר לבין הלא-צפוי. הבהייה וחוסר התכלית, וגם החזרה האובססיבית והאינסופית על ריטואל, מקבלים אינטרפרטציה מעניינת בהקשר של כיף. דרך התבוננות והפרשנות של העבודות המוצגות, נבדקות ההגדרות הרלוונטיות, הערכים, המוסכמות והגבולות של מושג ה'כיף'.

עבודת הווידאו 'כלב צעצוע' של **שרון גלסברג** נעה על הגבול בין משחק לבין מעשה אלים. המונח שטבע פרויד, 'הדומם המאיים' (Uncanny) – תיאור מקרים שבהם משהו המוכר עד כדי כך, שאיננו חשים בנוכחותו, הופך מסיבות שונות לזר ומאיים), בא לידי ביטוי באופן מובהק בעבודה זו.

המיצב 'ג'ימבורי' של **אדווה קרני** נע בין מתקני אימונים של חיילים לבין מתקני משחקים של ילדים (ראו תמונת צבע בעמוד 107). הכיף כבר איננו יותר כיף של ילדים, אלא הפך לכיף מסוכן.

בצילומי המגלשות של **נועם הולדנברג** הנחמד והמזעזע הולכים יחד. מתקני המשחקים שהוא מצלם נראים יותר כמו מתקני עינויים, ולא ברור כיצד ניתן לשלוח לשם ילדים (ראו תמונת צבע בעמוד 107).

* גלית סמל היא אוצרת התערוכה *כיף*, המוצגת בימים אלה ב'סדנא לאמנות רמת אליהו' (ראשון לציון).

יעל יערי מציגה פסלים של בובות צבעוניות, ילדותיות, אך מצד שני מפחידות ומאיימות. הפה צועק, העיניים מוגדלות, השיער קופץ. לא ברור אם ישנה הכלאה של חיה-אדם, כשהאלמנטים של ה'רדי-מייד' מקנים אנושיות לדמויות, אך גם תחושה מאיימת.

התבוננות מרוכזת במעוף הזבוב בעבודה של **תמר אלול** גורמת לבהייה המגיעה לעתים עד כדי היפנוזה עצמית. מעוף הזבוב הרפטיטיבי יוצר מגנוט ומפתה את הצופה לבהייה חסרת תכלית. גבולות ההנאה נקשרים כאן בחוסר תכלית אובססיבית, ועם זאת מדיטטיבית.

גיל גורן מציג שני ציורים שבהם נשקף נוף עירוני דרך מרפסת עם שיחי מריחואנה – ה'כיף' האולטימטיבי עבור המכורים, כשלא ניתן כמובן להתעלם מן המשמעויות הנלוות שהצמח מסמל.

רחל רבינוביץ מציגה במקבץ ציורי השמן 'הפיצוצייה' ממתקים וחטיפים, שהם מפלט מרענן ממצאיאות מרירה והנמכרים בפיצוציות – מקומות המציעים ממתקים כמפלט בכל שעות היממה. החטיף כתחליף לאושר נקשר כאן לסוג של בולימיה – לצורך האנושי הבלתי נשלט בדברי מתיקה, בפינוק ובקצת שפע. בין ציורי הממתקים מופיעות בובות-ילדות המתקשרות באופן מידי לעניין ההתעסקות בעיצוב הגוף.

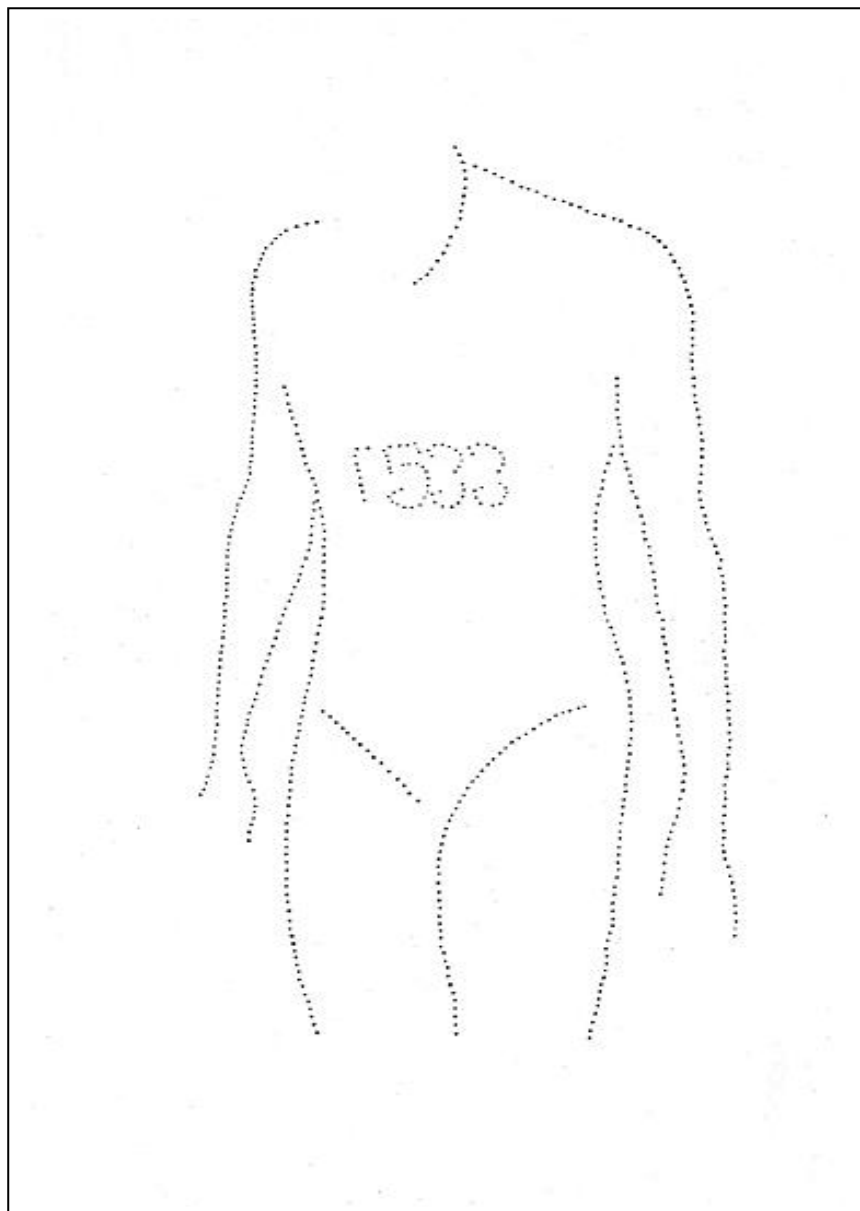
בעבודה 'אשה ממתק' – קומביניזון עטוף בעטיפות של חטיפים וממתקים – ניסו **תמר ניסים** ו**חיה שילה** גם כן לבדוק את מיתוס פולחן היופי ושלמות הגוף (ראו תמונת צבע בעמוד 106). הגוף הנשי היה נתון במשך כל ההיסטוריה התרבותית תחת פיקוח ושליטה מתמדת, תחת חוקים שקבעו את ערך השוק של הגוף. הקיבעון התרבותי בכל מה שנוגע לרזון של נשים איננו קשור באובססיה ליופי נשי, אלא באובססיה לציות נשי. הרזיה של נשים הפכה לאובססיה נורמטיבית'.

אוסנת אוסטריליץ מתארת, באמצעות רישומי מחשב ורישומים מחוררים מינימליסטיים, אתלטים העוסקים בספורט, שלכאורה מאפשר להם להתמלא בריגושים, להרגיש תחושת חיות ולפרוק מתחים. הספורט מביא אותם לידי אופוריה, התעלות וסחרור. ה'כיף' המשחרר נקשר למעשה למושגים של מאמץ, כוח, התמדה, סבל ואהבה-עצמית וכרוך בשיעבוד, באימונים רבים, במשטר ובהקרבה אינסופיים, הנדמים לעתים כחסרי תכלית.

בלו סמיון פיינרו מציג שולחן פינג-פונג, שעליו מצוירת מפת ירושלים. פיינרו מציע פתרון לבעיית הבעיות הטריטוריאליות ולקביעת הגבולות של ירושלים. לפיו, באמצעות המשחק ייקבעו הגבולות המנטאליים של העיר.

בעבודה 'בלון נפוח' מצליח **מאיר טאטי** להעביר רעיון מהותי בדרך פעולה נאיבית ופשוטה. על-גבי הבלון מצוירת מפת ארץ-ישראל המתנפחת ומתכווצת בהתאם. ניפוח הבלון = ניפוח שטח (כיבוש שטח טריטוריאלי) = ניפוח אגו. הפוליטיקה היא סוג של משחק ילדים, הבעיות בה התנפחו מעבר לכל פרופורציה, והיו יכולות להיפתר כבר ממזמן. פעולת הניפוח האובססיבית, הסיזיפית, הרפטיטיבית, אינה מגיעה לסיומה, ובאמצעות כך, לפתירת הבעיות ולחתימת הסכמים, אלא חוזרת על עצמה ויוצרת סוג של מועקה.

מיכל שרייבר מציגה את עבודת הקיר 'ניקוד', שהוצגה בערב הפתיחה כחלק ממיצג. מיכל, שלבשה שמלה קצרה שמתחתיה הוסתרו מדבקות עגולות שחורות, הדביקה אותן על החלקים הגלויים של גופה, תוך תהליך מדיטטיבי של מישוש. על הקיר הודבקו המדבקות תוך יצירת מיפוי מדויק של מיקום המדבקות על גופה. פעולה טקסית זו, הקשורה מצד אחד לאסתטיקה, יופי וקישוטיות, ומצד שני לריטואלים רפטיטיביים אובססיביים, הופכת למופרכת ומאבדת את הפונקציה שלה, מכוח החזרה האינסופית, אך גם מקבלת אינטרפרטציה מעניינת כשקושרים אותה לכיף, לתחביב לא מזיק ומרגיע לשעות הפנאי.

אוסנת אוסטרליץ, '1533', רישום מחורר, 42X31 ס"מ, 2003.

מיכל שרייבר, 'ניקוד',
פרט ממיצג.

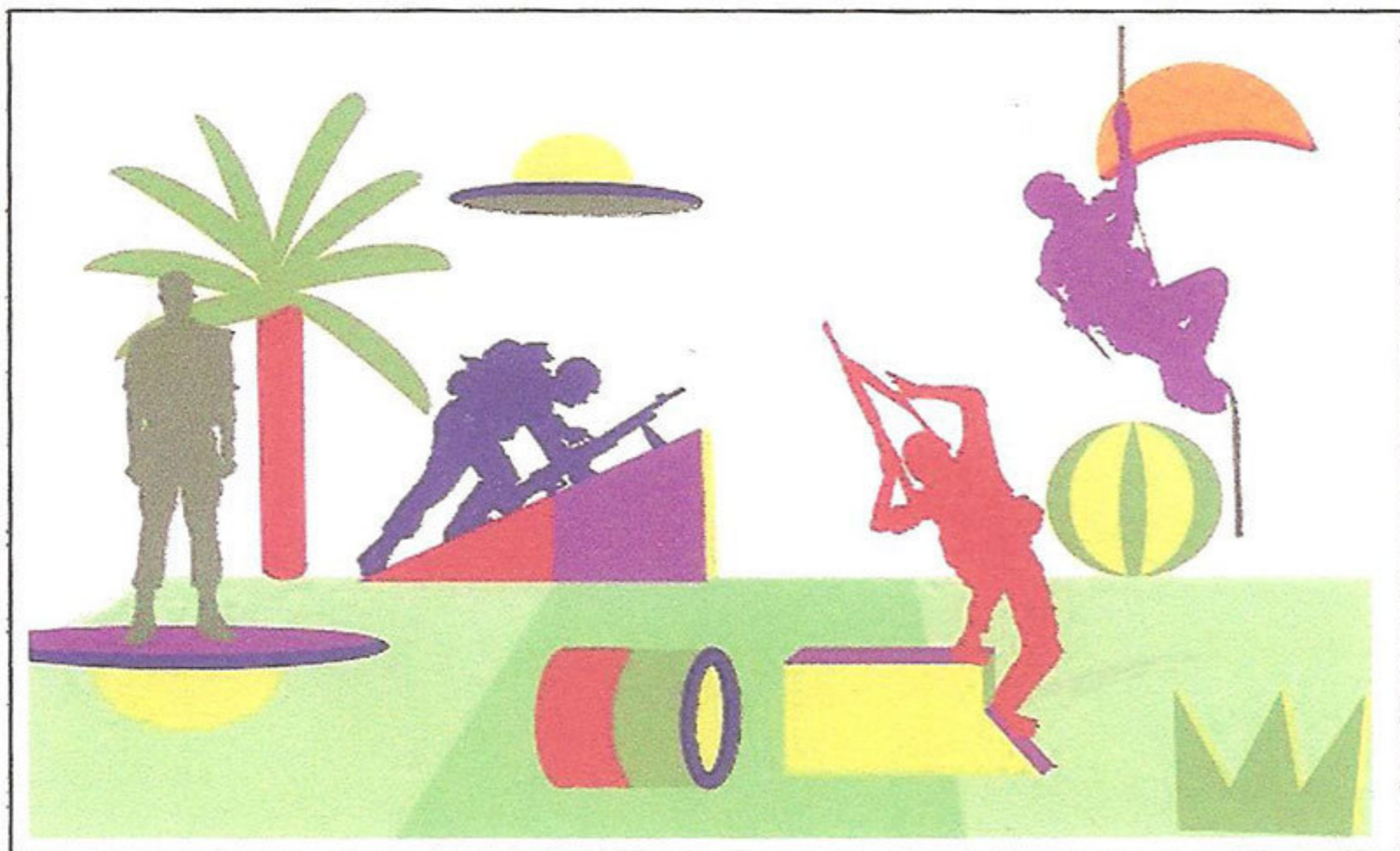
אדווה קרני, 'ג'ימבורי' (פרט),
ספוג, בד וחבל, 300X300 ס"מ, 2006.

מתוך התערוכה לוף

(אוצרת גלית סמל)

תמר ניסים וחיה שילה, אישה ממתק – קומביניזון עטוף בעטיפות של חטיפים וממתקים, טכניקה מעורבת, 100X180X100 ס"מ, 2005.

למעלה: אדוה קרני, ג'ימבורי,
 ספוג, בד וחבל, 300X300 ס"מ,
 2006.
 משמאל: נועם הולדנגרבר,
 נדנדה, צילום, 90X60 ס"מ,
 2002.